1

Cui dono lepidum nouum libellum
arida modo pumice expolitum?
Corneli, tibi; namque tu solebas
meas esse aliquid putare nugas,
iam tum cum ausus es (unus Italorum)
omne aeuum tribus explicare chartis
doctis, Iuppiter, et laboriosis!
Quare habe tibi quidquid hoc libelli
qualecumque. quod, o Patrona Virgo,
plus uno maneat perenne saeclo.

2

Passer, deliciae meae puellae,
quicum ludere, quem in sinu tenere,
cui primum digitum dare appetenti
et acris solet incitare morsus,
cum desiderio meo nitenti
carum nescioquid lubet iocari,
et solaciolum sui doloris,
credo, ut tum grauis acquiescat ardor:
tecum ludere sicut ipsa possem
et tristis animi leuare curas!
...

2B

tam gratum est mihi quam ferunt puellae
pernici aureolum fuisse malum,
quod zonam soluit diu ligatam.

1

Σε ποιόν δωρίζω αυτό το κομψό, καινούριο βιβλιαράκι
που πρόσφατα έχει γυαλιστεί με ελαφρόπετρα αδρή;
Κορνήλιε, σε σένα: διότι εσύ συνήθιζες
να πιστεύεις ότι οι ανοησίες μου έχουν κάποια αξία,
και μάλιστα όταν εσύ (ο μοναδικός ανάμεσα στους Ιταλούς) τόλμησες
να ξετυλίξεις το παρελθόν ολόκληρο σε τρεις κυλίνδρους
περισπούδαστους, μα το Δία, και πολυδουλεμένους.
Πάρε λοιπόν αυτό το βιβλιαράκι, ό,τι κι αν είναι,
και ό,τι κι αν αξίζει: και μακάρι, προστάτιδά μου παρθένα,
να κρατήσει περισσότερο από μια γενιά.

2

Χαρά του κοριτσιού μου, σπουργιτάκι,
με εσένα παίζει, στο στέρνο της σε βάζει,
και το μικρό της δάχτυλο σου δίνει
εσύ να το δαγκώσεις με το ράμφος,
κάθε φορά που η κοπέλα μου αναζητά με κάτι
που αυτή αγαπά να παίξει, προσπαθώντας
τον πόνο της για λίγο να αναπαύσει
και να κοπάσει η φλόγα του έρωτά της.
Κι εγώ μακάρι νά 'παιζα μαζί σου,
τις έγνοιες της ψυχής μου να αποδιώξω.
....

2B

Τόσο αυτό με ευχαριστεί, όσο λένε ήταν ευχάριστο
για τη γοργοπόδαρη κοπέλα το μήλο το χρυσό,
το οποίο της έλυσε τη ζώνη που καιρόν πολύ ήταν δεμένη.

3

Lugete, o Veneres Cupidinesque
et quantum est hominum uenustiorum:
passer mortuus est meae puellae,
passer, deliciae meae puellae,
quem plus illa oculis suis amabat—
nam mellitus erat suamque norat
ipsam tam bene quam puella matrem,
nec sese a gremio illius mouebat
sed circumsiliens modo huc modo illuc
ad solam dominam usque pipiabat:
qui nunc it per iter tenebricosum
illud, unde negant redire quemquam.
At uobis male sit, malae tenebrae
Orci, quae omnia bella deuoratis:
tam bellum mihi passerem abstulistis.
O factum male! o miselle passer!
Tua nunc opera meae puellae
flendo turgiduli rubent ocelli.

3

Θρηνείστε όλες οι Χάριτες και όλοι οι Έρωτες,
και όσοι την ομορφιά αγαπάτε απ᾽ τους ανθρώπους:
πέθανε το σπουργίτι της κοπέλας μου,
το σπουργίτι που ήταν η χαρά της,
που πιο πολύ απ᾽ τα μάτια της αγαπούσε:
γιατί ήταν γλυκό σαν μέλι και τόσο καλά την ήξερε
όσο η μάνα την κόρη της γνωρίζει,
κι ούτε απ᾽ το στήθος της ποτέ δεν έφευγε,
μα ολόγυρα χοροπηδώντας πότε εδώ και πότε εκεί
για την κυρά του μόνο τιτίβιζε.
Τώρα πορεύεται σε δρόμο σκοτεινό,
απ᾽ όπου λένε πως κανένας δεν γυρίζει.
Κακό κι εσάς να βρει, σκοτάδια ζοφερά
του Άδη, που κάθε ομορφιά καταβροχθίζετε.
Που μου αρπάξατε το όμορφο σπουργίτι.
Τι έγκλημα! Σπουργίτι καημενούλι!
Από το κλάμα τα ματάκια της καλής μου πρήστηκαν
και γίναν κατακόκκινα – κι τα δικά σου έργα είναι η αιτία!

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

1

Ένας εισαγωγικός φόρος τιμής στον Κορνήλιο Νέπωτα, συμπατριώτη από τη βόρεια Ιταλία και φίλο ποιητή, γνωστό βιογράφο και ιστορικό (βλ. παράρτημα Α, Cornelius **Nepos**). Μολονότι ο πλούτος του Κάτουλλου ήταν ανεξάρτητος και ως εκ τούτου ο ποιητής δεν ένιωθε την ανάγκη να κολακεύσει κάποιον πάτρωνα, εγκωμιάζει απλόχερα το magnum opus του Νέπωτα (μια σύνοψη της παγκόσμιας ιστορίας σε τρεις κυλίνδρους) και επιτιμά τον δικό του έναν και μοναδικό κύλινδρο που δημοσίευσε (πιθανότατα μια πρώιμη συλλογή σύντομων ποιημάτων). Πρόκειται για παιγνιώδη ειρωνεία, αλλά όχι απαραίτητα κακεντρεχή προς τον Κορνήλιο.

Θα μπορούσε να θεωρήσει κανείς πως το ποίημα στο σύνολό του λειτουργεί προγραμματικά, προσφέροντας ενδείξεις για τις αξίες και τις προθέσεις του Κάτουλλου ως *poeta novus* που εντάσσεται στην παράδοση του Καλλιμάχου. Αντιδιαστέλλοντας το δικό του βιβλιαράκι που περιέχει κενές φλυαρίες (*nugae*) με τις τρεις *cartae laboriosae* του Κορνήλιου –μεγάλη εισπρακτική επιτυχία–, επιστρατεύει μια διακριτική μορφή *recusatio*, διευκρινίζοντας τι *δεν* είναι το κείμενο που δημοσιεύει ο ίδιος. [Δεδομένης της απουσίας στις πηγές άλλης εργογραφίας του Κατούλλου πέραν των 114 ποιημάτων τα οποία σώζονται, πιθανότατα ο ένας και μοναδικός κύλιδρος αφορά την προκείμενη συλλογή των 114 ποιημάτων του ποιητή, της οποίας το εν λόγω ποίημα αποτελεί τον πρόλογο. Εναρμονιζόμενος με την καλλιμάχεια ποιητική, ο Κάτουλλος προλογίζει τη συλλογή του με ένα ποίημα το οποίο συμπυκνώνει τις αρχές της ποιητικής του γραφής, οι οποίες συνάδουν με τις αρχές της ποιητικής σχολής του Καλλιμάχου: ολιγοστιχία, περισπούδαστη και καλοδουλεμένη έκφραση και στιχουργία, επιμέλεια και μόχθος. Η αφιέρωση στον Κορνήλιο Νέπωτα αποτελεί αναγνώριση, από μέρους του Κατούλλου, πως ο σύγχρονός του ιστορικός και βιογράφος εκφράζει στον χώρο της ιστοριογραφίας τύπου ab urbe condita (παραδοσιακά υπηρετούμενης από πολύτομες συνθέσεις), την καλλιμάχεια αισθητική της λεπτότητας και βραχυλογίας.]

Μέτρο: ενδεκασύλλαβοι (βλ. παράρτημα Β).

1 **dono**: η χρήση απλή οριστική αντί της απορηματικής υποτακτικής *donem*, έως εάν να θέλει να πει «Σε ποιον το δίνω αυτό» αντί «Σε ποιον να το δώσω αυτό», προσθέτει μια ανεπίσημη χροιά αμεσότητας, η πρώτη μας ένδειξη για το ύφος του Κάτουλλου. **lepidum**: βασικός όρος για τον Κάτουλλο και τους *poetae novi*, υπογραμμίζει τη σημασία που έχει για το ιδεώδες τους η κομψότητα και το λεπτό χιούμορ μάλλον παρά η εντυπωσιακή και βαρύγδουπη έκφραση . **libellum:** η χρήση του υποκοριστικού αντί του *librum* δημιουργεί έναν τόνο αυτοεπιτίμησης και προσθέτει τη λαϊκότροπη χροιά που προτιμούσε ο Κάτουλλος.

2 **arida ... pumice expolitum**: αναφέρεται στη λείανση των άκρων του τυλιγμένου *volumen* – και ίσως μεταφορικά στο

λογοτεχνικό ραφινάρισμα του εσωτερικού του. Η λέξη *pumex*, αρσενικού γένους κανονικά, είναι εδώ θηλυκού γένους, όπως φαίνεται από το *arida*.

3 **esses aliquid:** έχουν μια κάποια αξία. **nugas**: βλ. εισαγωγικό σχόλιο.

5 **Italorum,** στη φυσική ροή της φράσης, θα έπρεπε να λαμβάνεται με το *unus* στον ίδιο στίχο μάλλον παρά με το *omne aevum* του επόμενου στίχου. Κάνοντας έναν νατιβιστικό υπαινιγμό, ο Κάτουλλος επαινεί τον Νέπωτα ως τον πρώτο ιταλό συγγραφέα μιας παγκόσμιας ιστορίας. Ακολουθεί, όμως, το παράδειγμα του Έλληνα Καλλίμαχου και χρησιμοποιεί ως μακρό το *I*, το οποίο είναι φύσει βραχύ.

8 **quidquid ... libelli:** γεν. διαιρετική με την αόριστη αντωνυμία, ακολουθείται από το *qualecumque* (όποιο και αν είναι) για να δηλώσει τη μεγαλύτερη δυνατή μετριοφροσύνη. Το ρητορικό τέχνασμα ονομάζεται *μείωση*.

9 **virgo**: ο αληθινός πάτρωνας είναι η μούσα, την οποία επικαλείται ο ποιητής ως συνήθως στην αρχή του λογοτεχνικού εγχειρήματος.

10 **perenne saeclo**: μια έκπληξη στο τέλος. Έχοντας μειώσει ρητορικά το μικρό βιβλιαράκι του, προσεύχεται τώρα για την αθανασία του. *Saeclum* είναι κάθε μεγάλη χρονική περίοδος, μια γενιά, ένας αιώνας ή μια εποχή.

2

Αυτή η αποστροφή στο κατοικίδιο της Λεσβίας χρησιμοποιείται ως αφορμή για να σχολιάσει ο Κάτουλλος τα αισθήματά του για τη Λεσβία. Έχει διατυπωθεί η άποψη πως εδώ και στο ποίημα 3 ο *passer* είναι μια μεταφορά για το μόριο του ποιητή. Με τη σημασία αυτή χρησιμοποιείται κάποτε η ελληνική λέξη *στρουθός*, το σπουργίτι. Το ποίημα αυτό είναι ένα από τα πολλά που υπέστησαν φθορές κατά την παράδοση: υπάρχει ένα χάσμα μετά τον στίχο 10.

Μέτρο: ενδεκασύλλαβοι.

1 **passer**: κλητική, όπως γίνεται σαφές με το *tecum* (9). Αν και το σπουργίτι είναι κακό ως κατοικίδιο, το όνομα *passer* χρησιμοποιούνταν συχνά και για τον γαλάζιο πετροκότσυφα, ο οποίος εξημερώνεται εύκολα και συνεχίζει ακόμη και σήμερα να είναι αγαπητό κατοικίδιο στην Ιταλία. **deliciae**: απαντά πέντε φορές στον Κάτουλλο με σημασία ενικού αριθμού: καρδούλα μου ή αγάπη μου.

2 **quicum**: παλιός παράλληλος τύπος για την αφαιρετική *quocum*. **sinu**: κάθε κόλπος ή πτυχή, όπως η ποδιά της ή η πτυχή του ρούχου πάνω από τον κόρφο της.

3 **primum digitum**: το ακροδάχτυλο μάλλον παρά το πρώτο δάχτυλο. **cui appetenti**: επειδή η αγγλική χρησιμοποιεί τις μετοχές με λιγότερη ελευθερία, θα μπορούσαμε να παραφράσουμε *στην επίθεση του οποίου* και να αποφύγουμε κατ' αυτόν τον τρόπο το άβολο *στον οποίο ενώ επιτίθεται*.

5 **cum**: μάλλον ο χρονικός σύνδεσμος (όταν) παρά η πρόθεση (με). **desiderio**: το αντικείμενο του πόθου μου.

6 **nescio quid**: ιδιωματικός τύπος της αόριστης αντωνυμίας (πρβλ. 6.3, 53.1, 80.5), κάποιες φορές γράφεται ως μία λέξη. Όπως συμβαίνει συνήθως στην ποίηση, το *nescio* μετράται ως δάκτυλος. Με το *carum,* είναι αιτιατική της αναφοράς από το *iocari*: κάνω κάποιο αγαπητό αστείο.

7 Από το σημείο αυτό το κείμενο αρχίζει να παρουσιάζει προβλήματα. Δεν είναι σαφές εάν το **solaciolum** είναι υποκείμενο ή αντικείμενο επειδή απουσιάζει το

ρήμα. Ο Quinn το αντιλαμβάνεται ως επέκταση του *carum nescio quid*. Η υποκοριστική κατάληξη *–olum* είναι της καθομιλουμένης, προσδίδοντας μια αίσθηση οικειότητας, όπως συμβαίνει συχνά στον Κάτουλλο.

8-10 **ardor ... curas**: το νόημα των στίχων είναι πως ο *gravis ardor* (η σεξουαλική ταραχή) της Λεσβίας ανακουφίζεται όταν παίζει απλώς με το κατοικίδιό της, ενώ οι *tristis curas* του Κάτουλλου (ο πόθος του για τη Λεσβία) δεν μπορεί να ξεχαστεί τόσο εύκολα. Ο ποιητής εφιστά κατ' αυτόν τον τρόπο την προσοχή στην ασυμμετρία της σχέσης του με τη Λεσβία: αυτή αποσπάται εύκολα, αυτός όχι.

9 **possem**: ευχετική υποτακτική, εκφράζει την ευχή του ποιητή.

11 **gratum**: η αναφορά είναι ασαφής λόγω της απουσίας ενός ή περισσότερων στίχων: κάποιο ρήμα ή ουδέτερο ουσιαστικό είναι τόσο ευχάριστο για τον Κάτουλλο όσο ήταν το χρυσό μήλο στην ιστορία της Αταλάντης και του Μελανίωνα ή του Ιππομένη που κέρδισε το χέρι της. Όταν προειδοποίησε ένας χρησμός την αθλητική Αταλάντη να μην παντρευτεί, εκείνη έθεσε ως προϋπόθεση για τους πολλούς μνηστήρες της τη νίκη σε έναν αγώνα δρόμου: εάν οι μνηστήρες έχαναν, θα εκτελούνταν. Η Αφροδίτη έδωσε στον Μελανίωνα ένα χρυσό μήλο για να το τοποθετήσει στον δρόμο της Αταλάντης και έτσι να της αποσπάσει την προσοχή ενώ θα έτρεχε. Καθώς ήταν ήδη ερωτευμένη μαζί του, η Αταλάντη χάρηκε που είχε αυτή την ευκαιρία να χάσει. Την ιστορία διηγείται ξανά με ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες ο Οβίδιος στις *Μεταμορφώσεις*, 10.610 κ.εξ.

12 **pernici**: το *pernix* προέρχεται από το *perna*, πόδι. Η Αταλάντη έχει μακριά πόδια, τ.έ. είναι γρήγορη. Η λέξη δεν σχετίζεται με τη ρίζα του [αγγλικού] *pernicious* (επιζήμιος, ολέθριος), ακριβώς όπως και το *malum* (μήλο) δεν σχετίζεται με το επίθετο *malus, -a, -um*. **aureolum**: το υποκοριστικό πάλι, συνδεδεμένο με ένα επίθετο έτσι ώστε να καθίσταται δυσμετάφραστο.

13 **quod**: η αναφορική αντωνυμία (το οποίο), όχι ο σύνδεσμος. **soluit**: τρισύλλαβο. **zonam**: μέσω μιας παραδοσιακής μετωνυμίας, το λύσιμο της ζώνης μιας γυναίκας σημαίνει πως η γυναίκα παύει να είναι παρθένα.

3

Μια δήθεν θρηνωδία για το αγαπημένο πτηνό της Λεσβίας, γεμάτη καλοπροαίρετες υπερβολές που έχουν ως σκοπό να τη βγάλουν από τη θλίψη της χρησιμοποιώντας ως μέσο τα πειράγματα. Οι στίχοι 8-10 του προηγούμενου ποιήματος υποδηλώνουν πως η Λεσβία είναι ίσως πιο δεμένη με το κατοικίδιό της απ' ό,τι με τον Κάτουλλο, ο οποίος κερδίζει εδώ την εύνοιά της συμμετέχοντας στη θλίψη της. Το ποίημα είναι γραμμένο κατά την παράδοση των ελληνιστικών επιγραμμάτων (*Παλ. Ανθ.* 7.189-216) που θρηνούν για τον θάνατο ενός αγαπημένου ζώου. *Μέτρο*: ενδεκασύλλαβοι.

2 **quantum est hominum**: μετά την πομπώδη έναρξη, μια λαϊκότροπη έκφραση, η πρώτη από πολλές σε αυτό το ποίημα: η φράση «όλοι οι *homines venustiores* που υπάρχουν» αναφέρεται στους «όμορφους ανθρώπους» της υψηλής κοινωνίας της Ρώμης. Η γενική είναι διαιρετική. Για παραλλαγές αυτής της σύνταξης, πρβλ. 9.10, 31.41, 37.4.

3-4 **passer ... meae puellae**: το σχήμα της αναφοράς υψώνει πάλι τον ποιητικό

τόνο, αλλά ο Κάτουλλος δείχνει μια ιδιαίτερη αγάπη για τις επαναλήψεις σε πολλά συγκείμενα.

6 **mellitus**: ήταν γλυκός σα μέλι για αυτήν. **norat**: συγκεκομμένος τύπος του *noverat*, από το *nosco*.

7 **ipsam**: στην κοινή λατινική, η αντωνυμία *ipsa* («εκείνη») σημαίνει την οικοδέσποινα. Οι Ιρλανδοί έχουν μια παρόμοια χρήση: Don't look now, but herself just walked in (Μην κοιτάξεις τώρα, αλλά εκείνη μόλις μπήκε).

8 **illius**: βραχύ το δεύτερο *i*, ως συνήθως στον Κάτουλλο. Δεν πρόκειται για το δεικτικό «εκείνης», αλλά για το απλό αντωνυμικό «της».

9 Με τις εκθλίψεις, η φράση **modo huc modo illuc** μιμείται τα πετάγματα (*circumsiliens*) του μικρού πουλιού, όπως και το *pipiabat* μιμείται τη φωνή του.

11 **iter tenebricosum**, κ.τ.λ.: ακόμη και στις πιο ανάλαφρες στιγμές του, ο Κάτουλλος δεν βλέπει παρά το σκοτάδι μετά τη ζωή.

13-15 **male ... malae, bella ... bellum**: περισσότερες επαναλήψεις, με μια γεύση της καθομιλουμένης· το *bellus* είναι αγαπητό υποκοριστικό του *bonus*. Μία από τις κατευθυντήριες ιδέες του Κατούλλου και των *novi poetae* ήταν πως η ποίηση θα έπρεπε να μπορεί να χρησιμοποιεί την καθομιλουμένη εξίσου ελεύθερα με την υψηλή γλώσσα της τραγωδίας και του έπους.

16-18 **miselle:** υποκορ. του *miser*, όπως είναι οι **ocelli** το υποκορ. του *oculi* και το **turgiduli** το υποκορ. του *turgidi*. Αυτά τα στοργικά υποκοριστικά, με τα οποία δείχνει ο Κάτουλλος πως συμπάσχει με τη Λεσβία, τον φέρνουν επικίνδυνα κοντά στη γλώσσα των νηπίων (για το *misellus* με μια ερωτική σημασία, πρβλ. 35.14 και 45.21). Η χασμωδία στη μέση του στ. 16 επιτείνει το ψευδοτραγικό αποτέλεσμα.

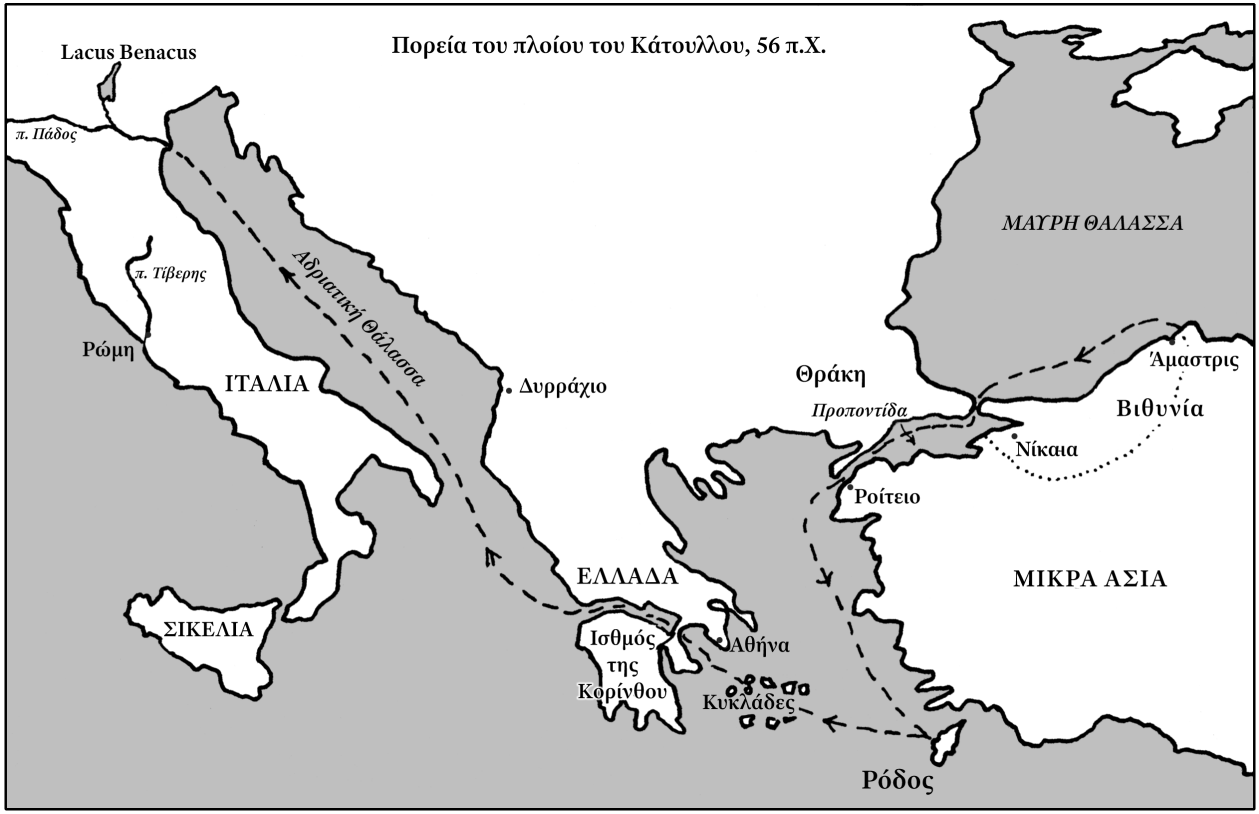
17 Τόσο το μέτρο, όσο και η σύνταξη απαιτούν να λάβουμε το **opera** ως αφαιρ. του *opera, -ae*, θηλ., «έργο», και όχι ως πληθυντικό του *opus*.

4

Το μικρό πλοίο που έφερε τον Κάτουλλο πίσω την άνοιξη του 56 π.Χ., έπειτα από τον ένα χρόνο του στη Βιθυνία, αφηγείται την ιστορία του. Ο τρόπος είναι αυτός των αναθηματικών επιγραφών τις οποίες μετέτρεψε σε λογοτεχνικά επιγράμματα η ελληνιστική ποίηση. Επιγράμματα αυτού του είδους αφηγούνταν την ιστορία της σταδιοδρομίας και της απόσυρσης ενός εργάτη από το επάγγελμά του και συνόδευαν την αναθηματική αφιέρωση των εργαλείων του. Ο Κάτουλλος προσαρμόζει με παιγνιώδη τρόπο το πρότυπο αυτό σε ένα προσωποποιημένο καραβάκι και επεκτείνει τη συνήθη έκτασή του. Οι συντακτικές δομές είναι ασυνήθιστα σύνθετες για τον Κάτουλλο· ίσως μάλιστα παρωδεί τα επιγράμματα αυτού του είδους.

Μέτρο: ιαμβικοί σενάριοι (βλ. παράρτημα Β).

1 **Phaselus**: ελαφρύ επιβατηγό πλοίο, έλαβε το όνομά του από την ελληνική λέξη για το φασόλι (***φάσηλος***) και ήταν κατασκευασμένο έτσι ώστε να είναι γρήγορο. Ο Κάτουλλος υπονοεί πως αγόρασε αυτό το πλοιάριο ή ίσως και να το παρήγγειλε, μια και αποκαλεί τον εαυτό του «κύριό» του (*erus*, 19) και μιλάει για την κατασκευή και την απόσυρσή του έπειτα από ένα μοναδικό και δίχως προβλήματα ταξίδι. **hospites:** αντιστοιχεί στην αποστροφή του ελληνικού επιγράμματος στον ξένο διαβάτη, υποδεικνύοντας τον

Χάρτης 5. Η πορεία της *phaselus* του Κάτουλλου όπως περιγράφεται στο ποίημα 4.

τρόπο ανάγνωσης του ποιήματος που ακολουθεί.

2 **ait**: εισάγει σε πλάγιο λόγο τη δήλωση που θα κυριαρχήσει σε όλο το ποίημα, με εξαίρεση τους τρεις τελευταίους στίχους. Ανανεώνεται από τα **negat** (6), **ait** (15) και **dicit** (16). **celerrimus:** στα κανονικά λατινικά θα ήταν *celerrimum* στον πλάγιο λόγο. Ο αντιγραφέας διόρθωσε το κείμενό του αναλόγως, αλλά γνωρίζουμε από κάποια αρχαία παρωδία του στίχου πως ο Κάτουλλος έγραψε *celerrimus*, υιοθετώντας μια σύνταξη που είναι σπάνια στην κλασική λατινική. Το γένος του επιθέτου συμφωνεί με το γένος του *phaselus*.

3-4 **neque ... nequisse**, όπως το **neget ... negare** (6-7), σχήμα λιτότητας, εκφράζει τη θετική ιδέα με έμφαση, τ.έ. τον υπερβολικό κομπασμό πως ήταν το ταχύτερο πλοιάριο στον κόσμο, ξεπερνώντας σε ορμή κάθε άλλο πλεούμενο. Η λέξη *trabs* σημαίνει κάθε κορμό δέντρου ή ξυλείας, μετωνυμικά (από την ξυλεία της καρίνας) το πλοίο. **nequisse:** απαρέμφατο παρακ. του *nequeo*, συμπληρώνεται από το **praeterire**· δεν ήταν ανίκανο να υπερβεί. **palmulis**, σχεδόν *ἅπαξ εἰρημένον*, απαντά μόνο εδώ και στον στ. 17· υποκορ. του *palma*, η παλάμη του κουπιού. Δημιουργώντας ένα λογοπαίγνιο με την «παλάμη» του χεριού, η επιλογή της λέξης (αντί του *remis*) ταιριάζει στην προσωποποίηση του πλοιαρίου.

5 **foret**: χρησιμοποιείται γενικά αντί του *futurus esset* στην ποίηση. **linteo**: λινό ύφασμα, εδώ το καραβόπανο.

6 **hoc**: αναφέρεται στην ταχύτητα για την οποία γίνεται λόγος στην προηγούμενη πρόταση· είναι το αντικείμενο του **negare** στον επόμενο στίχο. Το πλοίο αρνείται (**negat**) πως μια λίστα πέντε τόπων στο δρομολόγιό του –η Αδριατική ακτή, οι Κυκλάδες, η Ρόδος, η Προποντίδα της Θράκης και η ακτή του Πόντου– αρνείται (**negare**) την ταχύτητά του. Οι κατάλογοι των τοπωνυμίων αποτελούν αγαπημένο θέμα της ποίησης από την εποχή του ομηρικού Καταλόγου των πλοίων και των τόπων προέλευσής τους στην *Ιλιάδα*.

8 **Thraciam**, επιθετικό, συμφωνεί με την ελληνική αιτιατική **Propontida**. Αναφέρεται στη Θάλασσα του Μαρμαρά ανάμεσα στη Μαύρη Θάλασσα (**Ponticum sinum**) και το Αιγαίο Πέλαγος.

10 **iste post phaselus**: αυτό το μελλοντικό πλοιάριο. Το **post** δεν είναι η πρόθεση, αλλά το επίρρημα, το οποίο χρησιμοποιείται επιθετικά. Πρωτύτερα ήταν ένα κατάφυτο δάσος, αργότερα θα είναι ένα πλοίο.

11 **Cytorio**: επιθετικά πάλι, όπως το **Thraciam** (8). Η κορυφογραμμή του Κύτωρου, η οποία εκτείνεται κατά μήκος της νότιας ακτής, είχε πλούσια δάση στην αρχαιότητα και παρείχε την ξυλεία για τη ναυπηγική. Για τον Κάτουλλο, τα σκοτεινά δάση του, τα οποία μεταφέρονται στην Τρωάδα, δημιουργούν την απειλητική ατμόσφαιρα στην οποία ενέταξε την ιστορία του για τον Άττι (ποίημα 63).

12 **loquente ... coma**: αφαιρ. οργανική. Η «ομιλία» των φύλλων που θροΐζουν ήταν παραδοσιακή μεταφορά.

13 **Amastri**: κλητική. Η τρίτη πρόταση είναι μια αποστροφή στα λιμάνια όπου μεγάλωσε το πλοιάριο (ως δέντρο) και έγινε πλεούμενο. Η Άμαστρις ήταν η πρωτεύουσα της Παφλαγονίας, τμήμα της Βιθυνίας. **buxifer**: εάν εξαιρέσουμε τα εκτενέστερα ποιήματα, ο Κάτουλλος αποφεύγει συνήθως τα επικά σύνθετα αυτού του τύπου. Το Κύτωρο, διάσημο για τους πυξούς του, προσδιορίζεται με